

7/59241

23 Mart 2015

Sayı : 64272063-610 - 890
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7-59241)

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : TBMM Başkanlığının 29.01.2015 tarih ve 43452547-120.00-212975 sayılı yazısı.

Manisa Milletvekili Sayın Özgür ÖZEL'in tarafıma tevcih ettiği 7/59241 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü'nden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EK :
Önerge Cevabı (3 Sayfa)

MANİSA MİLLETVEKİLİ SAYIN ÖZGÜR ÖZEL'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/59241)

Sorular 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8:

Sayıştay Başkanlığı'nın Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Sınırlı /Sorumlu Ege Linyit İşletmesi Müessesesi 2013 Yılı Denetim Raporunda, 301 madencimizi kaybettiğimiz maden ocağını işleten Soma Kömürleri AŞ'nin devlete kömür diye taş gönderdiği ve devletin de bunları satın aldığı bilgisi yer almış ve söz konusu rapor kamuoyunun gündeminde geniş yankı bulmuştur. Soma A.Ş.'nin ürettiği 2.3 milyon ton kömürün 1.5 milyon tonunu mercek altına alan söz konusu Rapor incelendiğinde çıkarılan taş ile karışık kömürden elde edilen temiz kömürün sadece 768 bin 791 ton olduğu belirtilen Raporda;

"Rodövans sözleşmeleri çerçevesinde Soma AŞ tarafından işletilen lavvara 2013 yılı içerisinde 1 milyon 549 bin 311 ton tuvenan kömür verilerek karşılığında 769 bin satılabilir vasıfta kömür elde edilmiş, lavvar verimi %50 olmuştur." denilmiştir. Yani ocaklardan çıktığı haliyle satın alınan kömürün yaklaşık yarısı hiçbir işe yaramadığı için atılmıştır. Yine aynı Raporda,

-Soma Kömürleri AŞ firmasının 2013 yılının 10 ayında üretmiş olduğu kömürün baz kalori değerinin altında üretildiği,

-Firmanın taahhüt ettiği ve sözleşmede yer alan baz kalori değeri 2.250 kcal/kg iken fiili durumda üretilen 2.372 bin ton kömürün ortalama değerinin 2.213 kcal/kg'da kaldığı,

-Ret sınırının 1.800 kcal/kg olması ve sözleşme hükümlerine göre prim/penalite hesaplarının aylık olarak hesaplanıyor olduğu ve şirketin Nisan sonuna kadar seçilen 10 değişik çalışma gününde kalorifik değeri ret sınırı olan 1.800 kcal/kg'ın altında, 1.653 ile 1.788 arasında değişen kömürlerden 54 bin ton kömürü müesseseye verdiği ancak karşılığında herhangi bir cezai müeyyide almadığı,

-Yine firmanın yıl içerisinde 1.549.311 tonu lavvara verdiği, 780.520 tonu kayıp kömür olarak atıldığı ve geriye kalan kısımdan sadece 768.791 ton temiz kömür elde edilebildiği, yani ocaklardan çıktığı haliyle satın alınan kömürün yaklaşık olarak yarısının hiç bir işe yaramadığı için atıldığı bilgisi yer almaktadır.

Ayrıca Müessesenin, kömürü belirtilen kalori değerinden daha düşük olması nedeniyle hem operasyon kayıpları hem de satılabilir kömür miktarlarının azlığı nedeniyle uğradığı kayıpların çok fazla olduğu da bu raporda yazmaktadır. Yine, bu raporda "sözleşmelerin tuvenan üzerinden yapılmış olmasının Kurum aleyhine maddi kayıp yarattığı da bilinmektedir." denilmiştir. Üstelik, Sayıştay Raporunda bahsi geçen bu durum işçiler tarafından da "Biz bir yerden kömür, bir yerden taş çıkarıyorduk. Özel olarak kaya delicilerle çalışıyorduk. Bir üretim bandı biraz boş gittiğinde, yukarıdan "Kömür yoksa, taş da mı yok" diye azar işitiyorduk" şeklinde ifade edildiği de bilinmektedir. Bir diğer önemli husus ise, Sayıştay'ın söz konusu raporunda Soma A.Ş.'yle ilgili bölümünde "ocaklardan alım yaparken; kantarlardan kayaçların (50-60 cm çaplı kayalar) geçirilmesinin önlenmesi gerekir" ifadesidir. Bu bağlamda;

- Kurum tarafından Soma A.Ş'den bugüne kadar alınan kömürün yıllara ve aylara göre kalorifik değerleri nedir?

- Sözleşmede yer alan baz kalori değeri 2.250 kcal/kg'ın altında olan alımlar için firmaya 145,5 milyon TL tutarında hakediş ödenmiştir. Raporda kömürün 2.250 kalorige(baz kalori) olması durumunda firmanın alacağı hakediş tutarının 149,3 milyon TL olacağı yani firmanın düşük kalorili kömür üretmiş olması nedeniyle 3,8 milyon TL eksik hakediş aldığı, ancak ELİ'nin hem operasyon kayıpları hem de satılabilir kömür miktarlarının azlığı nedeniyle uğradığı kayıpların çok daha fazla olduğu da belirtilmiştir. Bu durumda Kurum bugüne kadar toplamda ne kadar zarar etmiştir?

- Raporda; kantarlardaki tartımlar ve kontroller de bilgisayar ortamında yapılmaktadır" denilmiş olmasına rağmen Soma AŞ ile ilgili bölümde "ocaklardan alım yaparken kantarlardan kayaçların geçirilmesinin önlenmesi gerektiği" de ifade edilmiştir. Bu durumda Soma AŞ'den alım yapılırken kantar tartanlarında kontroller hangi usulle yapılmıştır?

MANİSA MİLLETVEKİLİ SAYIN ÖZGÜR ÖZEL'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/59241)

- Taş oranının yüksek olmaması için konulan kalori sınırları ortada iken ve sözleşmede baz kalori değeri 2.250 kcal/kg, net sınırı 1800 kcal/kg olarak belirlenmişken, bu değerlerin altında alınan kömürlere ilişkin herhangi bir cezai müeyyide uygulanmamış olmasının nedeni nedir?
- Sayıştay Raporundaki tüm iddialar doğru ise gerçekleşen toplam kamu zararı ne kadardır?
- Tüm sakıncaları biliniyor iken, Soma AŞ. ile yapılan sözleşme neden istismara son derece açık tüvenan kömür üzerinden yapılmıştır?
- Komşu madende olduğu gibi tüvenan yıkıma tesisi kurarak sadece satılabilir kömürü satın almak ya da ELİ lavvarında yıkandıktan sonra satılabilir kömür miktarından ödeme yapmak gibi bir yöntem ihale sözleşmelerinde neden tercih edilmemektedir?
- Sayıştay Raporundaki hususlara yönelik olarak herhangi bir idari soruşturma başlatılmış mıdır?

Cevaplar 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8:

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü (TKİ); kömür üretirmek amacıyla yaptığı rüdevans ve/veya hizmet alımı sözleşmelerinde tüvenan kömür üretimini baz almıştır. Lavvara verilen kömür miktarının içinden belli bir miktarın temiz kömür olarak alınması dünyada uygulanan bir model olup bu tür modeldeki bütün ocaklar ve sözleşmeler için geçerlidir.

Firmanın çıkardığı 2.37 milyon ton tüvenan kömürün 823 bin tonu kullanıma hazır kömür olarak direk santrallere verilmiştir. Kalan 1.55 milyon ton tüvenan yıkandıktan sonra 1.01 milyon tonu ekonomik olarak değerlendirilmiştir. Bu modelde tüvenan kömürün temiz kömüre dönüşme oranı ortalama % 50-55 iken, Soma'da bu oran % 65 olmuştur. Toplamda üretilen 2.37 milyon ton tüvenan kömürün yaklaşık 1.8 milyon tonu ekonomiye dönüştürülmüştür. Dolayısıyla kömür üretimindeki verim % 77'dir.

08.09.2005 tarihinde firma ile Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü (TKİ) arasında imzalanan sözleşmede; üretilen kömürlerin idareye teslimi sırasında günlük miktar ve kalorilerin yüklenici ile kayıt altına alınacağı ve hakediş ayında miktarın toplamı ile kalorilerin ağırlıklı ortalaması üzerinden hakedişe bağlanacağı, hakedişe esas ağırlıklı ortalama kalorisinin 2.250 kcal/kg değerinin altında olması halinde ise ceza uygulanacağı belirtilmektedir. Teslim edilen kömürlerin ağırlıklı ortalaması 1.500 kcal/kg değerinin altında olması halinde 41,71 TL/ton olan birim fiyat 4,02 TL/ton olarak, 1.000 kcal/kg olması halinde ise ödeme yapılmayarak ceza uygulanmaktadır. İdareye teslim edilen kömürler sözleşme kapsamında teslim alınmıştır. Teslim alınan kömürler lavvar olarak adlandırılan zenginleştirme tesislerinde işleme tabi tutularak ısınma, sanayi ve termik santrallere arz edilmektedir.

Dolayısıyla sözleşmeye göre; sözleşmedeki baz kalorifik değer olan 2.250 kalorisinin altındaki kömür alınmakta ancak sözleşmedeki oranlar dahilinde firmaya eksik ödeme yapılmaktadır. 2013 yılı üretimi olan 2.37 milyon ton kömürün içinde baz kalorifik değerinin altındaki üretim için 3.2 milyon TL'lik gelir kaybı belirlenmiş olup firmadan 3.8 milyon TL hakedişten kesilmiştir.

Diğer taraftan önergede konu edildiği üzere "1800 kalorisinin altındaki kömürün alınmaması gerekirken alındığı" iddiası da gerçeği yansıtmamaktadır. Sözleşmeye göre 1800-1000 kalori arasındaki kömür kademeli olarak çok düşük bir fiyattan alınmakta, 1000 kalorisinin altındaki kömüre ise herhangi bir bedel ödenmemektedir.

Firma ile imzalanan sözleşme kapsamında; tartımlar otomatik bant kantarları ile yapılmaktadır. Bant kantarlarının kalibrasyonu; standartlar doğrultusunda firma ve Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu Genel Müdürlüğü temsilcileri ile birlikte yapılmaktadır.

**MANİSA MİLLETVEKİLİ SAYIN ÖZGÜR ÖZEL'İN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/59241)**

Tüvenan kömürü temiz kömüre dönüştürmek amacıyla, TKİ bünyesinde yıllık 22 milyon ton lavvar kapasitesi oluşturulmuştur. Sözleşmenin uygulanması sürecinde firmadan alınan kömürlerden dolayı kamu zararı mevcut olmadığından Sayıştay denetim görevlileri tarafından soruşturmaya gerek duyulmamıştır.

Sonuç olarak Soma havzasında yapılan söz konusu sözleşmeler sonucu yer altından ürettirilen ve satışa sunulan kömürlerden toplam olarak 2013 yılında TKİ tarafından 159 milyon TL kar sağlanmıştır. Söz konusu Sayıştay Raporu'ndaki ifadeler "öneri" niteliğinde olup bu konularla ilgili Sayıştay Raporunda "inceleme" veya "soruşturma" önerisi bulunmamaktadır.